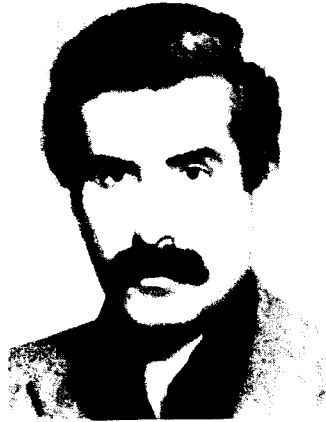

یادی از شادروان نصرت‌الله رئیسی

مترجم فرهنگهای مصوّر آکسفورد دودن

عبدالرضا رضائی

خبیر درگذشت تأسف آور مترجم پرتوان، زحمتکش و باذوق خوزستانی استاد نصرت‌الله رئیسی چندان هم ناباورانه نبود. آخر کسی در منگنه دردهای عمیق و جانکاه مثل دردهای رئیسی گیر کرده باشد و در حالت عادی جان را تسلیم کند. نصرت در دوران نوجوانی شیفته افکار و اندیشه‌های چپ وطنی و مجادلات سیاسی شد. و در دوران جوانی وارد ماجراهای فکری، سیاسی و فرهنگی رایج در کشور گردید و تا توانست ترجمه کرد. در فردای انقلاب و زمانه پرکاری و صیقل دادن استعدادهای پرمایه خود به علت طبع نقّاد و صراحت لهجه خود از آموزش و پرورش اخراج شد، و بعد تا توانست نوشت و ترجمه کرد. بعدها نیز بنا به ضرورت گذران زندگی و علی‌رغم نازکی طبع چندسالی در یک کارگاه تعمیر رادیو و تلویزیون به انجام کارهای تعمیراتی پرداخت که الحق در این زمینه استاد بود و باز هم تا توانست ترجمه کرد. مرگ جانکاه دختر جوانش خاطر او را بیشتر پریشان کرد ولی او باز هم تا توانست ترجمه کرد. چندسالی به آموزش فنون و هنرهای رزمی در سطح عالی پرداخت که در این رشته‌ها خود سرآمد بود و صاحب کمر بند سیاه و رتبه استادی و خدمات بسیاری به جامعه ورزشی رزمی کاران خوزستان کرد، اما در این گیر و دار باز هم ترجمه را رها نکرد و تا توانست ترجمه کرد تا هم عطش علمی خود را فرو نشاند و هم به جامعه علمی کشور خدمت کند. مشکلات طاقت فرسا از هر سو او را احاطه کردند و تا توانستند روحش را آزرندند اما رئیسی در کوره مذاب زندگی و طلب معاش از تلاش و کوشش پیوسته در

بازار بی رونق ترجمه دست نکشید و تا توانست ترجمه کرد.

حاصل بیش از سه دهه کار قلمی رئیسی انتشار بیش از بیست اثر در زمینه‌های گوناگون مثل ترجمه مقالات، رمان، نمایشنامه، بیوگرافی، شعر، فیلمنامه، فلسفه، زبان‌شناسی، علوم و... بود که از آن میان می‌توان از کتابهای *افکار سیاسی مائوتسه دون* (۱۳۴۹)، *مروارید سیاه* (۱۳۶۰)، *افسانه‌های کهن هند* (۱۳۶۰)، *مجموعه داستانهای کارآگاه شرلوک هولمز* (ترجمه با نام مستعار آوا)، *بیماریهای پا* (۱۳۶۹) و... نام برد. مرحوم رئیسی به زبانهای انگلیسی، فرانسه، آلمانی و عربی تسلط داشت و گزیده‌ای از اشعارش را به زبانهای فوق ترجمه کرد. از نوشته‌های خود وی نیز می‌توان به *اپودتوئیسم چریکی* (۱۳۵۹)، *مسائل مبرم انقلاب* (۱۳۶۰) و *نقد و بررسی دیالکتیکی اشاره نمود*. ناگفته نماند که بیش از بیست اثر از آثار قلمی شادروان رئیسی نیز وجود دارد که هنوز به چاپ نرسیده‌اند.

اما باید گفت که آثار سه گانه فرهنگ مصور انگلیسی-فارسی آکسفورد دودن (چاپ اول ۱۳۶۴)، فرهنگ مصور فرانسه-فارسی آکسفورد دودن (چاپ ۱۳۶۵) و فرهنگ مصور آلمانی-فارسی آکسفورد دودن (چاپ اول ۱۳۶۸) ترجمه‌های ماندگاری هستند که مبین زحمات طاقت‌فرسای وی در فرهنگ‌نگاری، معادلسازی و واژه‌پردازی می‌باشند. رئیسی برای ترجمه چند هزار صفحه این فرهنگ‌ها و نام‌گذاری چندین و چند هزار قطعه و دستگاه و وسیله و... خود را ملزم می‌دید که مرتباً به مراکز فنی، مکانیکی و حرفه‌ای رفت و آمد کند تا با اصطلاحات بازار کار آشنایی نزدیک و دست اول پیدا کند. در اینجایی مناسب نیست چند جمله‌ای را نیز از زبان خود رئیسی بشنویم، آنجا که در مقدمه خود بر فرهنگ مصور انگلیسی-فارسی آکسفورد دودن (چاپ ۱۳۶۴) می‌گوید:

خوشبختانه از آنجا که مترجم در سالهای گذشته در حرفه‌های حروفچینی، جوشکاری، مکانیک اتومبیل، الکترونیک و ورزشهای مختلف به کار پرداخته و دامنه‌های فعالیتهای خود را به رشته خاصی محدود نکرده است زمینه فرهنگی لازم برای ترجمه چنین فرهنگ جامعی را دارا بود، و علاوه بر آن برای یافتن معادلهای دقیق‌تر و رایج فارسی با مراجعه به کارگاه‌های مختلف و مشورت با کارشناسان رشته‌های مختلف سعی وافر نمود تا فرهنگی قابل اعتماد و شایسته در اختیار شما قرار دهد و تا آنجا که ممکن است از خطا و لغزش مصون باشد.

یادش گرامی باد و خلدایش بیامرزد که عمری کوتاه ولی پربرکت داشت.